

II. TÖBBSÉGI NÉZŐPONTOK



„Térben itt vagyunk, egy faluban vagyunk, de teljesen izoláltan egymástól”

Milyen munkalehetőségek vannak a cigányok számára, dolgoznak-e?

Egynéhányan járnak Magyarországra dolgozni, vannak, akik gazdákhöz járnak dolgozni alkalmilag, vannak, akiknek stabil kapcsolata van családokkal, főleg olyan családokkal, ahol nincsen munkaerő, és akkor elhívják azt közülük, aki megfelel. Ezen kívül van olyan, aki kosárfonáshoz ért, gyékényből lábtörőt fonnak, seprűt kötnek, van olyan is, aki szénégetéssel foglalkozik, így alkalmilag. Ezek azok az egyszerűbb munkák, amit így alkalmilag végeznek. Van egy család, amelyik jár téglavetni, a helyi téglagyárba, s van egy család, ahol a családból dolgoznak egy páran a téglagyárban, évek óta, talán ez a legstabilabb munkahely. Alkalmi munka még a gombagyűjtés, próbálják eladni a faluban, még elviszik máshová is, később málnát szoktak szedni, van, aki koldul rendszeresen, egy-egy öreg cigányné, vagy fiatalabb. Van egy, akinek cégje van, írástudatlan, de cégje van.

Van saját üzletük?

Nincs.

Egészségügyi ellátás, biztosítás?

Egy fizet egészségügyi biztosítást és aki valamilyen szociális segélyben részesül, az biztosítottnak tekinthető, de amúgy nincsen.

Van-e szervezetük, vannak-e vezetőik?

Két dolog van: a rendőrségnek van egy megbízottja, aki amolyan besúgóféle, aki megmondja, hogy ott mi történik, ő egy „kinevezett” személy, emiatt nem is kedvelik. A másik egy választott személy. Volt a tavasszal egy gyűlés, amit helyben szerveztünk, és elhívtünk minden családból egyet-egyet, eljöttek vagy húszan. A gyűlés arra volt jó, hogy válasszanak egy olyat, aki amolyan felelős, akivel szóba lehet állni, bizonyos dolgokat bevitethet a tanács fele vagy hozhat, ilyen kontaktszemély, két ilyen személy van. Közfelkiáltással megválasztották, hogy ez jó lesz, mert tud olvasni, s úgy néz ki, hogy elfogadják, mert nem árulkodófajta. Tekintélyes, mert írni-olvasni tud, meg tudja nekük mondani, hogy ez a papír mire való, mit mond. Törvényes választásokon, saját szervezetükön keresztül nincsen képviselőjük. Mindig elmennek a választásokra reggel korán, szavaznak, de szerveződés nincsen, cigánypárt, vagy romapárt vagy szövetség, vagy én nem tudok róla, de szerintem nincsen. Voltak próbálkozások, de úgy látom, hogy ha azonnali haszon nincsen, hogy ide beállunk, mert innen adnak, most rögtön, akkor nem, pedig volt próbálkozás, itt volt Csíkszeredából két roma személy is, hogy szervezkedjen, de még nincs semmi.

Iskolába járnak a gyerekeik, de csak egy része. Szerintem nagy gond az, hogy a fogyatékos gyerekek nem járnak iskolába, és érdekük az, hogy minél több gyereket fogyatékosnak nyilvánítsanak. Sajnos ez elég könnyedén megy, hogy bizonyos komissziók rányomják, hogy ez fogyatékos, pénzt ad az állam, nem kell iskolába menni, s a pénzt így is adják, s így nő fel egy csomó cigánygyerek, aki abszolút semmiféle nevelésben nem részesül, húsz éves korában még a saját nevét sem tudja esetleg. Félelmetes dolog, de ez van. Nincs külön cigányiskola, de külön csoportok vannak, időben külön vannak választva, van úgy, hogy ők délután járnak, külön tanító foglalkozik velük. Ugyanazt tanulják, mint a többi gyerek, csak kisebb az igény velük szemben. Nem tanulják a roma nyelvet.

Hogyan történik a regisztrációjuk?

Ez általában a mi kezünkön megy keresztül, a terhes asszonyokat nem csak én, más orvos is a faluban, próbáljuk azonosítani, ez elég nehezen megy, mert nincs nagy hajlandóság, hogy idejében jöjjenek, de ez a magyarokkal is így van, nem cigány specialitás ez sem. Kórházban szoktak szülni, bejelentik a gyereket, de van, amikor elfelejtik, mert házasságot nem kötnek, alig van három-négy család, akik házasságot kötöttek, a többi csak együtt él, együtt élnek. De azért nem történik olyan, hogy mi ne tudjuk, hogy itt egy gyerek születik vagy ott egy gyerek születik, és mi, a helyi tanács nem tud róla, ez nemigen történik meg. Tudjuk, hogy hány gyerek van, mennyi idős, ki az anyja, ezt tudjuk.

Ünnepek?

Azok a gyerekek, akik iskolába járnak, azok hitoktatásban is részesülnek, hál' istennek ezt mondhatom, azok valamilyen módon kötődnek a helyi egyházközösséghez, valamennyire, elég felületesen. Azok a gyerekek templomba is eljárnak, civilizáltak, a többi gyerek szocializálatlan állapotban nő fel. Saját ünnepekről nem tudok, hogy lenne, de a katolikus ünnepeken ott szoktak lenni. Amikor búcsú van, nagyobb ünnepek vannak, ezek a gyerekek ott vannak, a felnőttek nem.

A gyerekeket megkeresztelik, mert – pogányul csak nem tartjuk a gyereket – így mondják, én is meg szoktam kérdezni, hogy meg van-e keresztelve. Néha elfeledkeznek, mert nincs pénz, utána kell inni, arra nincs pénz, de azért csecsemőkorban meg szokták keresztelni. Azon túl aztán... voltak elsőáldozók is a gyerekek, de az első áldozáson túl még nem jutottak, bérálás vagy például az egyházi esküvő, hát ilyen nem, van aki polgárilag meg van esküdve, de paphoz még nem jártak.

Hogyan viszonyul a helyi magyar lakosság hozzájuk?

Szerintem próbálják elszigetelni őket maguktól, hogy miért, ahhoz túl sok mindent kellene mondani, de tulajdonképpen ez a

két közösség izoláltan él, egymástól elszigetelve, a cigányok a faluszélen vannak, ilyen gettószerű területeken, s védekezési reakcióként igyekeznek az emberek, hogy közelükbe cigány ne legyen, bárki legyen, de cigány szomszédom ne legyen.

Konfliktusok voltak-e?

Konfliktusok mindennap vannak, ilyen verbális szinten, ez mindenkiel előfordul.

A konfliktus, ami volt a kilencvenes évek elején, amikor a magyarok felgyújtották a cigányok házait, az is egy bonyolult dolog, külső erők is belejátszottak az én véleményem szerint, hogy konfliktus legyen, lehet, hogy úgy is lett volna. A külső erőkkel nem szeretnék foglalkozni. A faluközösségben benne lévő ok az volt, hogy a cigányság volt a kollektív gazdaság fő munkaerőforrása. Éjjeli őrök, állatgondozók voltak, s a kollektív gazdaságból a cigányok is loptak, mint ahogy más is lopott, a kommunizmus alatt. A kommunizmus bukása után ez nagyon hirtelen megszűnt, de a „minden az enyém, viszem haza” féle magatartás fennmaradt továbbra is, s a locus minoris rezistentis elve alapján az lett, hogy akit könnyebben lehet ütni, azt ütöttük, szerintem az történt, hogy a cigányokon verték el a port mások azért, mert a cigányok láthatóbban loptak, mint más, más emberek civilizáltabban loptak. A kollektív gazdaság így működött szerintem, s a cigányok lettek a hibásak, mert így viselkednek-úgy viselkednek, nem civilizáltak. Ma is így viselkednek, habár egy kicsit azért a viselkedés mederbe kezdett terelődni, de azért ma is előfordulnak olyan dolgok, hogy az úton félre kell szökösni, mert jön két cigányszeker nagy sebességgel, ha nem szöksz félre, elüttetnek. Ezek a dolgok nyilvánvalóak voltak, külső erők megjelentek a faluban, bízattak embereket, az emberek egy része is kapható volt, volt olyan, hogy személyes sérelmei is voltak, s akkor így alakult ki az a konfliktus. Egy év után költöztek vissza a házakba, itt laktak addig is a volt kollektív gazdaság istállóiban. Abban az évben

nagyobb távolság volt a két közösség között, de aztán évről évre csökkent. Hogy mondjam, sok embernek szüksége volt rájuk, meg nekik is szükségük volt a faluközösségre, másképp nem tudnak megélni, s így vagyunk. A távolságtartás feltétlenül megvan, de mint olcsó munkaerő, a cigányság a faluban jelen van, s egyre inkább jelen van egy része, s a másik el megy máshova, és ott olcsó munkaerő. Térben itt vagyunk, egy faluban vagyunk, de teljesen izoláltan egymástól.

